

روایت های دیده نشده از زائران حرم رضوی

شکیبا اختری راد

گفت و گوی روز

مجموعه مستند «سمت اقیانوس» به کارگردانی مسعود زارعیان و تهیه کنندگی مجید ظریف از هنرمندان مشهدی که به مناسبت فرارسیدن ایام دهه کرامت روی آنتن شبکه یک سیما رفته است. یکی از ویژه برنامه های متفاوت امسال تلویزیون محسوب می شود. ویژه برنامه ای که تلاش می کند روایت هایی جذاب و کمتر شنیده شده را از حال و هوای زائران حرم امام رضا^(ع) در سیزده قسمت پیش روی مخاطبان قرار دهد. این برنامه به سفارش گروه تاریخ، فرهنگ و هنر شبکه یک و با مشارکت بنیاد بین المللی فرهنگی و هنری امام رضا^(ع) تولید شده و در این ایام هر روز ساعت ۱۲:۴۵ همانا خانه مخاطبان است. به مناسبت پخش مجموعه «سمت اقیانوس» با مسعود زارعیان، کارگردان این برنامه، گفت وگو کردیم که حاصل آن پیش روی شماست.

● ایده ساخت مستند «سمت اقیانوس» چطور شکل گرفت؟

بخشی از خاطرات جمعی و حال خوب همه ما ایرانی ها، در حرم امام رضا^(ع) شکل گرفته است. همچنین همه ما از دوران کودکی تا امروز قصه های زیادی از اطرافیانمان شنیده ایم که الطاف حضرت در آن ها مشهود و ملموس بوده است. قصه ها و خاطراتی که باید بیشتر به آن ها پرداخت. اما از آنجایی که رسانه های ما در سال های گذشته بسیار سلبیتی زده شده اند و همواره به دنبال روایت هایی از افراد مشهور بوده اند تا بتوانند جذابیت برنامه هایشان را تأمین کنند، به سراغ این سوزه ها رفته اند. با وجود این، ما چون می خواستیم کار متفاوتی برای امام رضا^(ع) انجام دهیم، تصمیم گرفتیم در مستند «سمت اقیانوس» به احوالات و تجربیات زائرانی بپردازیم که شاید آدم های خیلی مشهور و مطرحی نباشند. ولی تا امروز در زندگی خودشان کارهای ویژه ای انجام داده اند و حتی نقش مؤثری در جریان تاریخ معاصر ما به ویژه انقلاب اسلامی ایفا کرده اند.

● برای جذاب شدن برنامه تان در نبود چهره های سرشناس، چه شاخصه هایی را در نظر گرفتید؟

به طور کلی اگر فیلم ساز نخواهد به یک شخصیت سلبیتی و آدم مشهور بپردازد، کارش به عنوان کارگردان و طراح مجموعه سخت می شود و باید از روش های دیگری برای جذاب کردن اثرش استفاده کند. ما هم در مجموعه «سمت اقیانوس» سعی مان بر این بود که برنامه را با بکر و متفاوت بودن سوزه هایی که روایت می کنیم، جذاب کنیم. مادر این اثر روی رابطه ویژه ای که هر کدام از زائران با امام رضا^(ع) دارند، تمرکز کردیم و به زندگی آن ها نزدیک شدیم. چون باور داریم وقتی به ابعاد و جزئیات قصه ها به درستی اشاره شود، جذابیت مدنظر تأمین می شود. همچنین قصه ها به گونه ای انتخاب شده اند که از مخاطب دور نباشند، یعنی هر کدام از مخاطبان بتوانند خودشان را در جریان قصه پیدا کنند و با سوزه همراه شوند. برای فرمت کار هم دو بخش در نظر گرفتیم. بخش اول در حرم مطهر رضوی می گذرد و من در این بخش به عنوان

راوی با سوزه ها به گفت وگویی اولیه می پردازم. در بخش دوم ما به محل زندگی سوزه ها که برخی در مشهد و برخی در شهرهای دیگر مانند تهران،

راوی، پوشهر و... هستند، می رویم تا تصویری هرچند کوتاه از این شخصیت ها و قصه هایشان به مخاطبان ارائه کنیم. درواقع تلاش کردیم دوربینمان مشاهده گر باشد و بی واسطه و صمیمی به این اشخاص نزدیک شود.

سوزه ها و شخصیت هایی را که به آن ها پرداخته ایم، چگونه پیدا کردید؟

طرح ابتدایی که در ذهن داشتیم، مبنی بر این بود که خیلی اتفاقی با افراد مختلف در حرم سلام و علیک کنیم و ببینیم کدام یک وقت دارند با ما گفت وگو کنند، سپس از میان آن ها چه کسی روایت و رابطه خاصی با حضرت رضا^(ع) دارد تا آن را دنبال کنیم. در نهایت توانستیم برخی سوزه ها را از همین روش پیدا کنیم. ولی بخش عمده ای از سوزه ها را از طریق پرس و جو و گشتن پیش از شروع فیلم برداری پیدا کردیم. برای مثال ما متوجه شدیم خانم مرتضوی که یکی از بازیگران سریال «حضرت یوسف^(ع)» بود، جمعی از بچه های مبتلا به اوتیسم را برای زیارت به حرم می آورد و رابطه خاصی با حضرت دارد. همچنین فردی را پیدا کردیم که بدون همراهی هیچ ارگانی برخی افراد نابینا را هرسال چند نوبت از شهرهای مختلف به حرم امام رضا^(ع) می آورد یا متوجه شدیم فردی در فریمان یک روش خاص برای تدریس دارد و سعی می کند مهر و محبت امام رضا^(ع) در مسیر تدریسش لحاظ شود.

● مراحل تولیدتان با توجه به اینکه برخی سوزه هایتان در مشهد نبودند، چقدر زمان برد؟

«سمت اقیانوس» کار مشکل و سختی بود و حدود یک سال زمان برد. البته شاید به ظاهر این طور تداعی شود که قصه ساده ای را روایت می کنیم، ولی این گونه پروژه ها، تولید پیچیده و سنگینی دارند. از یک طرف کارکردن در حرم بسیار سخت است و برای فیلم برداری در هر صحن و رواق باید جدا جدا هماهنگی های لازم را انجام دهید که این موضوع زمان و انرژی زیادی از گروه می گیرد، از طرف دیگر سفرکردن به شهرهای مختلف و هماهنگ کردن با سوزه ها برای اینکه به خانه و محله شان برویم، کار پیچیده ای بود، ولی با وجود این چالش ها ما همه تلاشمان را کردیم تا یک روایت ساده و صمیمی همراه با اطلاعاتی که شاید مخاطب کمتر شنیده

باشد، ارائه کنیم.

● در میان سوزه هایتان گزینه ای بود که دوست داشتید به روایتش بپردازید، ولی به دلایلی این اتفاق رخ نداده باشد؟

بسیار زیاد، شاید دوسه برابر سوزه هایی که جلو دوربین رفتند، ما کنسلی داشتیم، حتی برخی سوزه ها را ضبط کردیم، اما نتوانستیم مراحل تولیدشان را به پایان برسانیم که علت های مختلفی داشت، برای مثال یا هماهنگ نمی شدیم یا اینکه سوزه به طور کلی منصرف می شد.

● آیا این سوزه ها ظرفیت تبدیل شدن به فیلم سینمایی داستانی را دارند؟

بله، می شد از برخی از این سوزه ها برای ساخت یک فیلم سینمایی الهام گرفت. به عنوان نمونه ما با خانمی آشنا شدیم که پیش از انقلاب اسلامی پرستار بوده است و در جریان به وقوع پیوستن انقلاب زندان می رود، سپس در جبهه حاضر و مجروح می شود. این فرد در حج خنوبین هم حضور داشته و توسط سعودی ها دستگیر و شکنجه شده است. این خانم که الان ساکن نیشابور است، یکی از سوزه هایی است که می تواند دست ما به ساخت یک فیلم سینمایی باشد.

● درباره همکاری تان با حامد عسکری که به عنوان نویسنده شما را در پروژه «سمت اقیانوس» همراهی کرده است، توضیح دهید.

حامد عسکری از دوستان بسیار خوب من است که در این سال ها چندین کار مشترک باهم انجام دادیم. او یک نگاه و زاویه دید بسیار متفاوت دارد که در عین روزآمد بودن، عمیق است و می تواند پنجره های تازه ای را به سمت معارف باز می کند. درواقع نوشته های حامد ما را به یک ادبیات تازه در حوزه معارف رسانده؛ ادبیاتی که برای نسل حاضر هم قابل فهم است. البته شاید آنچه در «سمت اقیانوس» اتفاق افتاد، حداکثر توانایی او نباشد، چون ما مشکلاتی مانند کمبود زمان داشتیم و باید نسخه اولیه ای از کار را آماده و برای آقای عسکری ارسال می کردیم تا براساس آن ها متن نوشته شود؛ اما در مجموع حضورش در این پروژه معتنم بود و ما از او بسیار آموختیم. من فکر می کنم اگر این مجموعه ادامه پیدا کند و ما بتوانیم فصل های بعدی را هم بسازیم، بدون شک خطا هایمان کمتر خواهد بود و حامد هم به متن مدنظر خودش بیشتر نزدیک خواهد شد.

● شما علاوه بر کارگردانی به عنوان راوی هم در این برنامه جلو دوربین می روید و خودتان با افراد مختلف گفت وگو می کنید. از این تجربه بگویید؟ آیا چالشی نداشتید؟

این گونه کارها به تیم تولید مفصل نیاز دارد و کارگردان باید با فیلم بردار و عواملش زیست مشترکی داشته باشد تا ذهنش را بخوانند و حواسشان باشد که او چه می خواهد و چه قواعدی در فیلم سازی مدنظرش است. همچنین کارگردان باید طرحش را از قبل به صورت کامل طراحی و مسیرهای احتمالی را پیش بینی کند و با گروهش در میان بگذارد. از سوی دیگر این نکته را هم باید مدنظر داشت که در مستند، قابلیت تکرار وجود ندارد، یعنی در لحظه، اتفاقی می افتد و اگر آماده نباشید یا دوربینتان جای درستی نباشد، آن لحظه و فرصت را برای همیشه از دست می دهید. حال اگر در آن زمان به عنوان کارگردان پشت دوربین هم نباشید، کارتان سخت تر هم می شود؛ اما از آنجایی که من دوست دارم در مسیر فیلم سازی وارد چالش های مختلف بشوم، در «سمت اقیانوس» شکل جدیدی از فیلم سازی را تجربه کردم، یعنی این کار در ابتدا ساده به نظر می رسید، اما سختی های خودش را داشت.

چون باید از یک سو به فکر میزاسن ها، قاب، رنگ، نور و موارد متعدد فنی و تکنیکی می بودم و از سوی دیگر بر گفت وگو با سوزه ها تمرکز می کردم. در مجموع این تجربه برای من در عین سختی جذاب هم بود، چون توانستم به مهارتی دست پیدا کنم که فضای پشت و جلو دوربین را هم زمان باهم پیش ببرم.

● در مجموع از خروجی کارتان راضی هستید؟

همیشه در روند تولید و مستندسازی عوامل متعددی دخیل هستند که کیفیت کار را کم یا زیاد می کنند. عواملی مثل تأمین به موقع اعتبارات، هماهنگی تیم، زمان داشتن سوزه و... از این رو طبیعی است که «سمت اقیانوس» هم کم و کاستی هایی داشته باشد. حتی من شاید از نمره دو، به خودم بیشتر از پنجاه یا شصت ندهم؛ اما من می توانم ادعا کنم تا امروز این چنین مجموعه ای تولید نشده است. از این رو «سمت اقیانوس» اتفاق مهمی است و می تواند سرآغازی باشد برای پرداختن به شخصیت های ناشناخته ای که به امام رضا^(ع) ارادت ویژه دارند. به نظر من حرم رضوی محل پیوند خوردن میلیون ها قصه و روایت مغفول مانده است که ما باید با بهره گیری از ابزار رسانه آن ها را به نسل های بعدی منتقل کنیم.

ما چون می خواستیم کار متفاوتی برای امام رضا^(ع) انجام دهیم، تصمیم گرفتیم در مستند «سمت اقیانوس» به احوالات و تجربیات زائرانی بپردازیم که شاید آدم های خیلی مشهور و مطرحی نباشند، ولی تا امروز در زندگی خودشان کارهای ویژه ای انجام داده اند

اخبار هنری مشهد

پخش برنامه «سمت خدا» از حرم مطهر در دهه کرامت

برنامه «سمت خدا» به مناسبت دهه کرامت از حرم مطهر امام رضا^(ع) به صورت زنده از شبکه ۳ سیما و شبکه فارس روی آنتن می رود. در این برنامه، حجت الاسلام والمسلمین ماندگاری به عنوان کارشناس برنامه، اله بخش بهار سعدی به عنوان تهیه کننده و محمد جواد پوست پرداز به عنوان کارگردان فعالیت می کنند.

پخش مستقیم تلویزیونی جشن بزرگ امام رضایی ها

شبکه تهران جشن بزرگ امام رضایی ها را که به مناسبت میلاد حضرت علی بن موسی الرضا^(ع) جمعه ۲۸ اردیبهشت در تهران برگزار می شود، به صورت زنده و مستقیم پوشش تصویری می دهد. به گزارش ایسنا، ویژه برنامه جشن بزرگ امام رضایی ها در چند نوبت از ساعت ۱۶ تا ۲۲ از شبکه ۵ پخش می شود. حضور گروه های سرود اسراء، احسان و زهرانیون، کارشناسان مذهبی، گروه های نمایشی و استندآپ کمدی، گروه های هنری ویژه کودکان و نوجوانان و برخی هنرمندان و خوانندگان در این برنامه تدارک دیده و پیش بینی شده است. همچنین مخاطبان بعد از اذان و نماز مغرب وعشا، با جشن بزرگ امام رضایی ها با اجرای صابر خراسانی در شبکه تهران همراه می شوند. در این بخش از برنامه، شاهد اجرای گروه نقاره زنی، پخش صلوات خاصه امام رضا^(ع)، مدیحه سرایی مداحان اهل بیت^(ع) و... خواهیم بود.

راهیابی ۱۳ اثر از مشهد به جشنواره فیلم «صبح»

سه فیلم مستند از سه فیلم ساز مشهدی به دبیرخانه دومین جشنواره بین المللی رسانه ای «صبح» راه یافتند. به گزارش شهرآر، فیلم های مستند «میراث باد» به کارگردانی نسیم سهیلی، «غیر مسکونی» ساخته مسعود زارعیان در

بخش «مستند اصلی» و مستند «افغانستان مرز آتش و بهشت» به کارگردانی محمد مهدی خالقی از مشهد به بخش های «مستند اصلی» و «مستند معاونت برون مرزی» راه یافته اند. دومین جشنواره بین المللی رسانه ای «صبح» از یکشنبه سی ام اردیبهشت تا سه شنبه یکم خرداد به دبیری محسن یزدی در سه بخش «اصلی»، «معاونت برون مرزی» و «فلسطین» برگزار می شود.

هنر نمایی جواد خواجوی در سریال «پشت پرده»

سریال «پشت پرده» با بازی جواد خواجوی، هنرمند مشهدی، روی آنتن شبکه ۲ می رود. به گزارش شهرآر، مجموعه تلویزیونی «پشت پرده» به کارگردانی حاجی غلامی به زودی از یکم خرداد شنبه تا چهارشنبه ساعت ۲۱:۱۵ روی آنتن شبکه ۲ سیما می رود. هدف گذاری اصلی این سریال، پرداختن به موضوع فرزندآوری و بحران کاهش جمعیت است و در این سریال تلاش شده است مخاطب با مسئله فرزندآوری درگیر شود. در این سریال بیست و هشت قسمتی بازیگران دیگری مانند رضا شفیعی جم، مریم کاویانی، حسین سلیمانی، آزیتا ترکاشوند و برخی بازیگران استانی یرد به ایفای نقش می پردازند.

چارسوق هنر

طوفان پناه از دنیارفت

علی اکبر طوفان پناه، بازیگر قدیمی سینما که از مدتی قبل بر اثر سکته در بیمارستان بستری شده بود و بیش از یک ماه را نیز در کما گذراند، صبح دیروز ۲۶ اردیبهشت ماه درگذشت. این بازیگر در فیلم ها و سریال هایی همچون «معصوم»، «باغ گلاس» و «عیاران» بازی کرده بود.

زمان اکران «شور عاشقی» مشخص شد

داریوش یاری فیلم «شور عاشقی» را برای اکران در ایام محرم و صفر آماده می کند. «شور عاشقی» در چهل و دومین جشنواره بین المللی فیلم فجر رونمایی شد. این فیلم درباره کاروان اسرای کربلاست که از کوفه تا شام حرکت می کنند و زنی همراه این کاروان می شود که می خواهد صدای این کاروان باشد تا نگارد جای جلد و شهید عوض شود.